Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan talousvaliokunta
talousvaliokunta@eduskunta.fi

Lausunto
17.11.2022

Viite: KAA 7/2021 vp

Asia: Kansalaisaloite turpeen luokittelemisesta uusiutuvaksi energiavaraksi

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että turpeen uusiutuvuudesta ei kannata säätää kansallisella lailla ilman vastaavaa kantaa EU:lta, sillä se ei parantaisi turpeen nykyistä asemaa konkreettisesti.

Suomessa turpeen asema määräytyy lähes yksinomaan EU:n direktiivien ja asetusten perusteella, kun taas kansallisella lainsäädännöllä ja päätöksillä on pieni merkitys.

Kansallisesti energiaturpeen käyttö on sallittu, ja esimerkiksi sen verotaso on matala. Näyttää myös epätodennäköiseltä, että päästöoikeuden hinta laskisi niin matalaksi, että nk. kansallista lattiahintamallia sovellettaisiin.

EU:ssa turve on puolestaan määritelty osaksi päästökauppaa, johon jokaisen jäsenmaan on sitouduttava. Turve ei ole uusiutuvaa myöskään muissa EU:n direktiiveissä eikä muissa EU-maissa. Joskus esitetään väite, että turve olisi uusiutuvaa Ruotsissa. Taustalla on virheellinen käsitys, joka perustuu siihen, että Ruotsissa yhteistuotantolaitoksessa energiaturpeella tuotettu sähkö voi saada kansallisen vihreän sähkön sertifikaatin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että turve laskettaisiin Ruotsissakaan mukaan tarkasteltaessa uusiutuvien energialähteiden osuutta tai että se olisi vapautettu (päästökauppasektorilla) päästöoikeusmaksuista.

Joskus esitetään myös väite siitä, että energiaturve päätyi osaksi päästökauppaa arpomalla. Taustalla on jälleen harhakäsitys. Vuonna 2000 suuri valiokunta käsitteli kantaansa EU:n uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tukemisen direktiiviehdotukseen, johon ei ollut sisällytetty turvetta. Osa valiokunnan jäsenistä halusi ehdottaa turpeen sisällyttämistä, mutta osa vastusti sitä. Asiasta järjestettiin äänestys, joka uusinnan jälkeen ratkesi turvetta vastaan arvalla. Koska vuonna 2000 käsiteltiin aivan eri asiaa kuin päästökauppaa ja koska päästökauppa tuli voimaan paljon myöhemmin, äänestys itsessään ei aiheuttanut energiaturpeen päätymistä osaksi päästökauppaa eikä äänestyksen kumoaminen enää tässä vaiheessa vapauttaisi energiaturvetta päästökaupan piiristä. Voidaan toki spekuloida, että päinvastaisella äänestystuloksella olisi saattanut olla vaikutusta Suomen kannanmuodostukseen päästökauppaan liittyen. Tämäkään ei kuitenkaan tarkoita, että turve olisi varmuudella jäänyt päästökaupan ulkopuolelle, ja ennen kaikkea asialla ei ole merkitystä enää nykyhetken kannalta.

**Nykytilanteessa siis selvästi merkittävin syy energiaturpeen käytön viime vuosien vähentymiselle ja alan huonoille näkymille on EU:n päästökaupan aiheuttaman kustannuskomponentin jyrkkä nousu.** Tällä hetkellä pelkkä päästöoikeusmaksu energiaturpeelle on korkeampi kuin sen markkinahinta ja vero yhteensä. En-

nen kuin päästöoikeuden hinta lähti huomattavaan nousuun vuonna 2020, päästöoikeusmaksu oli vain murto-osa markkinahinnan ja veron summasta. Samaan lopputulokseen ovat päätyneet lukuisat muutkin asiantuntijat sekä konsulttiyhtiö Afryn asiasta tekemä selvitys[1].

Pelkkä kansallinen uusiutuvaksi luokitteleminen ei siis vaikuttaisi mitenkään edellä mainittuun EU:n direktiiveistä ja asetuksista johtuvaan kannattavuusongelmaan eikä siten tekisi turpeen käyttämisestä yhtään nykyistä edullisempaa. Vaikutus jäisi ainoastaan symboliseksi eikä toisi konkreettisia hyötyjä, mutta haittapuolena olisi väärän signaalin lähettäminen turvealalle – olisi harhaanjohtavaa viestittää, että turve on samaan aikaan uusiutuvaa mutta myös päästökaupassa.

Mikäli turpeen asemaa haluttaisiin merkittävästi parantaa nykyisestä, jäisi ainoaksi vaihtoehdoksi (EU:sta eroamista lukuun ottamatta) alkaa neuvotella asiasta suoraan EU:n kanssa. Tämä vaatisi hallituksen ja todennäköisesti myös eduskunnan yhteisen päätöksen asiasta. Työ- ja elinkeinoministeriö kuitenkin toteaa, että tällaisen aloitteen läpimeno EU:ssa on nykyisessä asenneilmapiirissä erittäin epätodennäköistä, sillä EU nojaa turpeen kohtelussa vahvasti kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC:n) määritelmiin. Lisäksi EU:ssa energiaturvetta käyttävät ainoastaan Suomi ja Irlanti, joka on aikeissa luopua siitä kuluvan vuosikymmenen aikana.

Petri Hirvonen
erityisasiantuntija
petri.hirvonen@gov.fi
+358503279350

[1] https://afry.com/fi-fi/Projektit/selvitys-turpeen-energiankayton-kehityksesta